

Nr 68.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa pensioner, att utgå av affärsdrivande verks medel; given Stockholms slott den 15 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o)—5:o) hemställt.

GUSTAF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anmäler följande frågor om pensioner, att utgå av affärsdrivande verks medel, och anföra därvid:

1:o.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om beredande av pension åt städerskan Anna Matilda Nord, född Thor.

*Ang.
pension åt
städerskan
Anna Matilda
Nord.*

Till stöd för sin framställning härutinnan har generalpoststyrelsen anfört följande:

Anna Matilda Nord, som vore född den 16 januari 1867, hade alltsedan den 23 september 1903 fullgjort städningsarbete inom generalpoststyrelsens lokaler i centralposthuset i Stockholm. Arbetet med städningen, som måst påbörjas redan klockan 4 förmiddagen, hade krävt en tid av 5 timmar för dag.

För städningsarbetet hade Anna Nord de första åren uppburit 330 kronor för år. Efter hand hade ersättningen höjts och utginge från och med år 1922 med 1,440 kronor för år.

Anna Nord, som blivit änka år 1905, åtnjöte icke pension eller understöd efter sin man. Denne efterlämnade vid sin död sex oförsörjda barn, av vilka det yngsta var 2 år. Efter mannens fränfalle hade Anna Nord varit hänvisad att helt genom eget arbete försörja sig och barnen och hade under hela tiden haft det synnerligen svårt och bekymmersamt i ekonomiskt hänseende. Från de numera fullvuxna barnen kunde hon icke påräkna någon nämnvärd hjälp för sitt uppehälle. En 40-årig dotter, som sammanbodde med sin moder, vore blind.

Anna Nord's arbetskrafter vore numera väsentligt nedsatta. Hon lede av reumatism i ben och rygg och syntes på grund härav inom den närmaste tiden bliva oförmögen att fullgöra sitt städningsarbete. Då hon efter ett mer än 28-årigt, väl vitsordat arbete i postverkets tjänst lämnade sin anställning, syntes det vara billigt och skäligt, att hon tilldelades ett årligt ålderdomsunderstöd.

Vid beräkning av detta syntes lämpligt att i huvudsak utgå från de grunder, som funnes angivna i det av 1926 års pensionsutredning avgivna förslaget till kungörelse angående rätt till pension för viss arbetarpersonal vid bland annat postverket. Enligt sagda förslag vore pensionsunderlaget för den kategori av arbetare, vartill Anna Nord vore att hänföra, upptaget till 756 kronor, vilket belopp utginge oavkortat, då vederbörande innehade minst 30 anställningsår. Vid kortare anställningstid minskades pensionsbeloppet, 756 kronor, med $\frac{1}{30}$ för varje fullt år, varmed antalet anställningsår understeg trettio. Efter denna beräkningsgrund skulle understödet till Anna Nord, som med utgången av år 1931 innehade en anställningstid av över 28 år 3 månader, fastställas till $(756 - \frac{1 \times 756}{30}) = 731$ kronor eller, avrundat till med tolv jämnt delbart tal, 720 kronor.

Med stöd av det anförda har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå 1932 års riksdag tillerkänna Anna Nord pension av postmedel från och med den dag, hon frånträdde sin befattning, till ett årligt belopp av 720 kronor.

Statskontoret, som avgivit utlåtande i ärendet den 12 september 1931, har ansett goda skäl föreligga för beredande av årligt understöd åt Anna Nord. Då det av generalpoststyrelsen föreslagna beloppet vore beräknat efter samma grunder, som tillämpats vid 1931 års riksdags beslut om pension åt poststäderskan Anna Charlotta Morin (Kungl. Maj:ts prop. nr 154: 1931, punkt 3) har statskontoret ej heller härutinnan funnit något att erinra mot generalpoststyrelsens förslag.

Med hänsyn till Anna Nords mångåriga och väl vitsordade arbete i post-*Departements-*verkets tjänst och i betraktande av föreliggande ömmande omständigheter *chefen.* får jag i likhet med ämbetsverken och under åberopande av tidigare jämförliga fall tillstyrka förevarande förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan Anna Matilda Nord, född Thor, må från och med dagen näst efter den, då hon frånträder sin anställning vid postverket, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 720 kronor, att utgå av postmedel.

2:o.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har *generalpoststyrelsen* anhållit om utverkande av pension åt städerskan Emma Lovisa Weisner, född Jansson.

*Ang.
pension åt
städerskan
Emma Lovisa
Weisner.*

Till stöd för denna framställning har anförts följande:

Emma Weisner, som vore född den 31 oktober 1878, hade antagits till städerska för postkontorslokalen inom posthuset vid Lilla Nygatan i Stockholm från och med den 1 januari 1914 och hade i denna egenskap arbetat till och med den 14 maj 1931, då hon på grund av sjukdom måst frånträda sin befattning. Under så gott som hela nämnda tid eller från och med den 1 mars 1915 hade hon därjämte fullgjort städning av postmuseets inom samma posthus belägna lokaler. Enligt vad utretts, hade Emma Weisner även under åren 1909—1913 utfört städningsarbete inom posthuset i fråga, men då såsom biträde åt annan städerska. Före den 1 januari 1914 hade nämligen i allmänhet varit anställd allenast en städerska, vilken med erforderlig biträdeshjälp fått svara för all städning och rengöring av ifrågasvarande lokaler. Då denna anordning vore förestavad av allenast praktiska skäl och någon nämnvärd ändring i Emma Weisners arbete icke inträtt efter sist angivna tidpunkt, syntes det skäligt, att Emma Weisner finge tillgodoräkna sig hela sin arbetstid åt postverket, d. v. s. jämväl tiden före 1914 års ingång. Hennes sammanlagda arbetstid i postverkets tjänst skulle sålunda uppgå till i det närmaste $22\frac{1}{3}$ år. Emma Weisners dagliga arbete hade varit avsevärt och arbetstiden beräknades aldrig hava understigit 8 timmar per dag.

I ersättning för städningsarbetet, vilket Emma Weisner fullgjort på ett tillfredsställande sätt, hade hon uppburit följande belopp, nämligen:

		för städning av postkontorslokalen			
för tiden	$\frac{1}{1}$	1914— $\frac{30}{4}$	1917	.....	kronor 733
»	»	$\frac{1}{5}$	1917— $\frac{31}{12}$	1917	» 1,248
»	»	$\frac{1}{1}$	1918— $\frac{30}{9}$	1921	» 1,510
»	»	$\frac{1}{10}$	1921— $\frac{30}{9}$	1922	» 1,455
»	»	$\frac{1}{10}$	1922— $\frac{30}{5}$	1927	» 1,368
»	»	$\frac{1}{6}$	1927— $\frac{31}{12}$	1928	» 1,489
»	»	$\frac{1}{1}$	1928— $\frac{14}{5}$	1931	» 1,680

för städning av postmuseets lokaler					
för tiden	$\frac{1}{3}$	1915— $\frac{31}{1}$	1917	.....	kronor 300
»	»	$\frac{1}{2}$	1917— $\frac{30}{3}$	.....	» 480
»	»	$\frac{1}{5}$	1919— $\frac{30}{6}$	.....	» 900
»	»	$\frac{1}{7}$	1924— $\frac{14}{5}$	.....	» 1,500.

Emma Weisner vore sedan den 22 juli 1925 skild från sin man, av vilken hon icke åtnjöte något försörjningsbidrag. Hon hade drabbats av hjärnblödning och vore helt oförmögen att genom eget arbete bidraga till sin försörjning. Hon finge sitt uppehälle av en gift dotter och dennas man, vilka emellertid levde under små ekonomiska förhållanden och icke syntes i fortsättningen kunna taga vård om modern, för så vitt denna icke själv kunde få möjlighet att lämna bidrag till sitt uppehälle.

Visserligen kunde Emma Weisners anställningstid i postverkets tjänst synas väl kort för att motivera understöd, men billighetsskäl syntes bjuda, att hon, då hon på grund av sjukdom och arbetsoförmåga nödgats lämna sin anställning, bereddes ett skäligt ålderdomsunderstöd.

Detta syntes böra beräknas i full överensstämmelse med vad som skett i fråga om det av generalpoststyrelsen förut ifrågasatta understödet åt städerskan Nord och skulle sålunda kunna bestämmas till $(756 - \frac{7 \times 756}{30}) = 588$ kronor eller, avrundat, till 588 kronor.

Generalpoststyrelsen har alltså hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå 1932 års riksdag tillerkänna Emma Weisner ålderdomsunderstöd av postmedel från och med den 1 september 1931 till ett årligt belopp av 588 kronor.

Statskontoret har i förevarande fråga avgivit enahanda yttrande som beträffande städerskan Anna Nord.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter har jag ansett starka billighetsskäl tala för bifall till generalpoststyrelsens förslag. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan Emma Lovisa Weisner, född Jansson, må, räknat från och med den 1 september 1931, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 588 kronor, att utgå av postmedel.

3:o.

Ang. pension
åt förra stä-
derskan
Hilma
Antonia Zaar.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har förra städerskan vid telegrafstationen i Nässjö Hilma Antonia Zaar anhållit att komma i åtnjutande av årligt understöd till belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Hilma Zaar, som är född den 11 februari 1867, under tiden den 1 juli 1913—den 31 augusti 1930 varit anställd såsom städerska vid telegrafstationen i Nässjö, vilken anställning hon från sistnämnda datum på grund av sjukdom varit nödsakad att läm-

na; att hon med ordentlighet och noggrannhet fullgjort sina åligganden; att hon — enligt företett läkarbetyg — befunnits på grund av kronisk hjärtsjukdom med åtföljande astma och yrsel samt allmän kroppslig svaghet vara sannolikt för all framtid oförmögen att genom eget arbete försörja sig; samt att hon är medellös.

Telegrafstyrelsen, som på grund av remiss avgivit utlåtande i ärendet den 20 januari 1931, har därvid, bland annat, anfört, att Hilma Zaar tidigare gjort framställning om understöd hos styrelsen vid blivande avgång ur telegrafverkets tjänst.

Enligt brev till telegrafstyrelsen den 30 juni 1920 ägde styrelsen till sådan ur telegrafverkets tjänst avgången person, som innehaft med pensionsrätt icke förenad befattning och som befundes vara i behov av understöd, utbetala årligt understöd av telegrafverkets medel med lämpligt belopp, icke överstigande vad som motsvarade två tredjedelar av den årsinkomst, som senast åtnjutits från telegrafverket, dock att dylikt understöd, där ej särskilda omständigheter föranledde undantag, finge tilldelas allenast den, vars tjänstetid uppginge till minst 25 år.

Vid prövning av Hilma Zaars, till telegrafstyrelsen ingivna framställning hade det befunnits, att hon icke uppfyllde de uppställda fordringarna angående minimitjänstetiden. Icke heller hade telegrafstyrelsen funnit sådana särskilda omständigheter föreligga, att de kunde uppväga den betydande skillnaden mellan hennes tjänstetid och eljest föreskrivet minimum av tjänstålder. Med anledning därav hade styrelsen ansett sig sakna befogenhet att bevilja Hilma Zaar understöd och tillika meddelat henne, att framställningen icke kunnat bifallas.

I ärendet har *statskontoret* avgivit infordrat utlåtande den 7 februari 1931 och därvid anfört, att Hilma Zaar, såsom av telegrafstyrelsen framhållits, icke uppfyllt villkoren för att av styrelsen kunna tilldelas understöd enligt de av Kungl. Maj:t den 30 juni 1920 fastställda grunderna. Enligt statskontorets mening föreläge emellertid i detta fall sådana billighetskäl för beredande av understöd, som bevekta 1928 års riksdag att i anledning av väckt motion (II:105) bevilja pension åt städerskan vid statens järnvägars överliggningshus i Nässjö Beda Elisabet Linderman, vilken också efter allenast 17 års tjänst nödgades avgå till följd av sjuklighet (R. skr. 353:1928, punkt 7). För sin del ville statskontoret därför ifrågasätta, huruvida icke framställning till riksdagen borde göras om medgivande därtill, att Hilma Zaar finge från och med den 1 september 1930 under sin återstående livstid av telegrafverkets medel uppbära en årlig pension till belopp, som med hänsyn till tjänstetidens längd och den vid avgången åtnjutna avlöningen borde sättas till 480 kronor.

Telegrafstyrelsen, som genom remiss anmodats inkomma med upplysning, huruvida Hilma Zaar under sin anställning vid telegrafverket haft viss föreskriven tjänstgöringstid samt, om så varit fallet, huru lång denna tid varit, ävensom om storleken av de avlöningsförmåner, hon åtnjutit vid telegrafverket, har i förnyat utlåtande den 1 oktober 1931 anfört, att Hilma Zaar under sin anställning vid telegrafverket icke hade haft viss föreskriven tjänstgöringstid. Det henne åliggande städningsarbetet hade i medeltal tagit i anspråk fyra och en halv till fem timmar om dagen och såsom ersättning för detta arbete hade till henne utgått för tiden

$\frac{1}{7}$	1913— $\frac{31}{3}$	1916	.....	kronor	32: 50	i månaden.
$\frac{1}{4}$	1916— $\frac{31}{8}$	1916	.....	»	40: —	» » ,
$\frac{1}{9}$	1916— $\frac{30}{9}$	1917	.....	»	45: —	» » ,
$\frac{1}{10}$	1917— $\frac{31}{3}$	1918	.....	»	60: —	» » .
$\frac{1}{4}$	1918— $\frac{31}{1}$	1919	.....	»	70: —	» » ,
$\frac{1}{2}$	1919— $\frac{31}{10}$	1920	.....	»	90: —	» » ,
$\frac{1}{11}$	1920— $\frac{28}{2}$	1922	.....	»	100: —	» » ,
$\frac{1}{3}$	1922— $\frac{31}{8}$	1930	.....	»	90: —	» » .

Under sista anställningsåret hade Hilma Zaar på grund av sjukdom måst tidvis för arbetets utförande anlita arbetshjälp.

Statskontoret, som anmodats avgiva förnyat utlåtande i ärendet, har med anledning därav i utlåtande den 7 november 1931 yttrat, att vad telegrafstyrelsen meddelat rörande omfattningen av Hilma Zaars arbete såsom städerska vid telegrafstationen i Nässjö visserligen syntes giva vid handen, att hon knappast varit av sitt städningsarbete lika upptagen som den i statskontorets tidigare utlåtande omförmälda städerskan Beda Linderman, vilken emellertid vid sitt arbete anlitat biträde. En arbetstid, ungefär motsvarande Hilma Zaars, syntes dock kunna anses vara den vanligen förekommande vid sådant arbete. En sådan jämförelsevis kort daglig arbetstid hade i tidigare dylika fall icke ansetts utgöra hinder för beviljande av pension, när omständigheterna varit ömmande.

Vad pensionsbeloppet beträffade, låge enligt statskontorets förslag en årsinkomst av 1,080 kronor (90 kronor för månad under de senaste åren) till grund för detsammans beräkning och då ett pensionsbelopp, motsvarande $\frac{2}{3}$ av avlöningen, vore medgivet vid 25 års tjänst, hade för 17 års tjänst beräknats $\frac{17}{25} \times \frac{2}{3} \times 1,080$, d. v. s. efter avrundning nedåt 480 kronor.

Statskontoret funne icke anledning frångå sitt tidigare förslag i ärendet.

Departements-
chefen.

Vid bedömning av föreliggande pensionsfråga synes mig med hänsyn till den jämförelsevis korta tid, Hilma Zaar arbetat för statsverkets räkning, viss tvekan kunna råda, huruvida pension av statsmedel bör tillerkännas henne. Med beaktande av vad i liknande fall förekommit — jag tillåter

mig att hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 117:1927, punkt 3, och R. skr. nr 215:1927, punkt 3, angående pension åt Mathilda Söderberg — och med hänsyn till de i detta fall föreliggande ömmande omständigheterna anser jag mig likväl kunna tillstyrka, att något understöd beredes Hilma Zaar under hennes återstående livstid. Beträffande pensions storlek och sättet för dess utgående ansluter jag mig till vad statskontoret härutinnan föreslagit.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva.

att förra städerskan vid telegrafstationen i Nässjö Hilma Antonia Zaar må, räknat från och med den 1 september 1930, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 480 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

4:o.

Med skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 februari 1931 har *domänstyrelsen* överlämnat en av förra biträdet å Västra Jörns revirexpedition, änkan Rosa Edvardina Nordsvan gjord, av vederbörande jägmästare och överjägmästaren i Skellefteå distrikt tillstyrkt ansökan om beredande av pension åt henne.

*Ang. pension
åt förra biträdet
å Västra
Jörns revirexpedition
Rosa
Edvardina
Nordsvan.*

Av handlingarna i ärendet framgår, att Rosa Nordsvan, som är född den 31 mars 1872 och änka sedan den 14 januari 1915, anställdes den 5 november 1916 såsom biträde å Lycksele revirs expedition mot timpenning; att hon den 14 juli 1917 lämnade sagda anställning för att den 1 september samma år tillträda befattning såsom fast avlönat biträde å Jörns revirexpedition mot månadsavlönning; att hon vid revirreglering den 1 januari 1920 överflyttades till Västra Jörns revir, varefter hon från och med den 1 januari 1924 varit av domänstyrelsen förordnat biträde, till dess hon den 30 juni 1930 lämnade statstjänsten; att avgången föranleddes av irakad sjukdom (skrivkramp, gulsot och blodpropp i hjärnan), i följd varav hon först erhöll ledighet för sjukdom och för enskilda angelägenheter samt sedermera — efter det läkare den 3 maj 1930 intygat, att hon fortfarande lede av sviter efter blodpropp och dels av denna anledning och dels till följd av sin ålder icke borde vidare inträda i tjänstgöring — på egen begäran avsked från biträdesbefattningen.

Domänstyrelsen har i sitt i ärendet avgivna utlåtande anfört till en början, att Rosa Nordsvans avlöning, som, enligt vad förut nämnts, ursprungligen utgått i form av timpenning, från och med den 1 september 1917 utgått i form av årsarvode. Från och med år 1924, då hon efter tillkomsten av fastställda provisoriska avlöningsbestämmelser — vilka ifråga om avlöningsbeloppen i stort sett ännu gällde — erhållit förordnande av jäg-

mästare med godkännande av vederbörande överjägmästare, hade avlöningen fått en fastare form och under vart och ett av de följande åren utgått med ett belopp av 2,100 kronor eller 175 kronor för månad, varå dyrtidstillägg utgått enligt gällande grunder.

Den tjänstemannagrupp — biträde å revirexpedition — till vilken Rosa Nordsvan hörde, hade länge intagit en särställning bland domänverkets personal i det avseendet, att befattningarnas innehavare visserligen avlöndes av verket men tillsattes och entledigades av vederbörande jägmästare. Först från och med den 1 oktober 1925 — i viss mån redan från 1924 års början — hade dessa tjänster erhållit en fastare organisation, i det att de inordnats i de den 27 augusti 1925 utfärdade avlöningsbestämmelserna för extra befattningshavare vid domänverket. I och med detta hade även formerna för antagning ordnats, så att samtliga extra tjänstemän antoges av domänstyrelsen genom utfärdande av antagningsbevis. Beträffande entledigande från extra tjänst lämnades däremot i 1925 års avlöningsbestämmelser ingen annan föreskrift än att innehavande förordnande upphörde att gälla, därest hinder för tjänstgöring uppstode på grund av sjukdom längre tid än tre månader i följd. I det nu föreliggande fallet hade domänstyrelsen meddelat det begärda entledigandet.

Enär biträdesbefattningarna å revirexpeditionerna i motsats till motsvarande tjänster å överjägmästarexpeditionerna icke vore uppförda på ordinarie stat, vore deras innehavare icke lagligen berättigade till pension. Om, icke desto mindre, utverkande av pension i särskilt fall åt en extra befattningshavare skulle kunna anses fullt befogat, syntes mycket tungt vägande skäl behöva anföras. Till sådana skäl räknade styrelsen hög ålder, långvarig, väl vitsordad tjänst och ekonomiskt nödläge.

Vad Rosa Nordsvan beträffade, bortföle de båda förstnämnda alternativa skälen. Rosa Nordsvan hade nämligen vid tiden för sin avgång ur statens tjänst icke uppnått mer än något över 58 års ålder och hade således, därest hon varit ordinarie tjänsteman, icke varit berättigad till pension annat än i undantagsfall. Ännu mindre gynnsamt ställde sig pensionsfrågan med hänsyn till antalet tjänstår. Det vore svårt att exakt ange tidpunkten såväl för första anställandet i som för avgången ur stats-tjänsten. Slutpunkten syntes emellertid böra angivas till den 6 april 1930, enär Rosa Nordsvan den dagen åtnjutit oavbruten sjukledighet under tre månader och sålunda författningssenligt bort anses vara skild från verket. Att domänstyrelsen av rent personliga hänsyn låtit henne kvarstå i verkets tjänst intill utgången av juni månad 1930 borde vara utan betydelse vid tjänstårsberäkningen, då hon under tiden efter den 6 april fått avstå samtliga avlöningsförmåner. Vad tidpunkten för det första anställandet i statstjänst beträffade, borde den måhända fastslås till den 1 september 1917, enär Rosa Nordsvan först då erhöll fast arvode med regelbunden tjänstetid. Redan dessförinnan hade hon dock alltsedan den 5 november 1916 tjänstgjort mot timpenning — en tjänstgöring, som knappast borde kunna

medräknas vid bestämmandet av antalet tjänstår, i synnerhet som ingen tillförlitlig utredning kunnat åvägbringas beträffande omfattningen av arbetet under sagda tid. Räknade man anställningen i statstjänst från den 1 september 1917 bleve den sammanlagda effektiva tjänstetiden 12 år 7 månader 6 dagar; räknades den åter från den 5 november 1916 bleve tjänstetiden 13 år 5 månader 1 dag. Med hänsyn till svårigheten att fullt rättvist avväga vilketdera beräkningssättet, som borde komma till användning, syntes det styrelsen som en medelväg vore att föredraga och att tjänstetiden borde fastställas till exempelvis 13 år.

En tjänstetid av 13 år syntes dock domänstyrelsen alltför kort för att därå skulle kunna grundas rätt till pension. Toges emellertid hänsyn till de ömmande omständigheterna i detta fall, syntes det styrelsen kunna ifrågasättas, om icke billigheten krävde, att en mindre pension bereddes Rosa Nordsvan, då hon på grund av sjukdom nödgats frånträda sin befattning tidigare än eljest skulle hava varit erforderligt.

Det sjukbetyg, som funnes bifogat ansökningshandlingarna, angåve visserligen icke uttryckligen, att Rosa Nordsvan vore för framtiden oförmögen till arbete, men det vitsordade till fullo, att hennes hälsotillstånd vid tiden för avgången ur statstjänsten varit sådant, att hon icke lämpligen kunde återtaga arbetet. Då det väl finge antagas, att Rosa Nordsvan, därest sjukdom icke tillstött, endast kommit att kvarstå ytterligare två år i tjänst — d. v. s. till uppnådda 60 levnadsår — syntes i varje fall åt sjukbetyget kunna givas den tolkning, att för de återstående två år, hon under andra förhållanden kunnat få påräkna kvarstå i tjänst, möjlighet till effektivt expeditjonsarbete måste anses utesluten. Det syntes vidare kunna antagas, att Rosa Nordsvan, därest sjukdom icke inträffat, kunnat påräkna någon pension efter ingången av april 1932, vid vilken tid hon uppnådde 60 levnadsår och kunde räkna omkring 15 tjänstår. Styrelsen ansåge för den skull det vara rättvist och billigt, att i detta fall även en så kort tjänstetid som 13 år borde grunda möjlighet till pension, särskilt om hänsyn toges till det ekonomiska nödläge, vari Rosa Nordsvan enligt skriftlig utsago av två trovärdiga män befunno sig och som syntes nödvändig-göra ett statligt ingripande.

Vad pensionsbeloppets storlek beträffade, har det synts domänstyrelsen icke kunna undvikas, att detsamma sattes så lågt, att det icke kunde betraktas annorlunda än såsom ett bidrag till uppehållet. Därest Rosa Nordsvan innehaft ordinarie anställning, syntes hon hava varit berättigad att efter uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänstår erhålla en pension av 1,560 kronor, motsvarande pension för kvinnlig tjänsteman i 3:e lönegraden. Denna beräkning grundade styrelsen på det förhållandet, att biträde å revir-expedition vore placerat i samma lönegrad som expeditjonsvakt, och ordinarie expeditjonsvakt tillhörde 3:e lönegraden i den för tjänstemän vid domänverket gällande löneplanen. Enär tjänstårens antal i förevarande fall endast uppginge till tretton, borde pensionen beräknas allenast till $\frac{13}{30}$ av

hel pension, eller till 676 kronor. Som Rosa Nordsvan emellertid endast varit extra tjänsteman och i denna egenskap icke haft att erlägga avgifter för sin pensionering, borde pensionen underkastas skälig reduktion. Av denna anledning och med hänsyn till att hon vid sin avgång icke uppnått mer än 58 levnadsår syntes det styrelsen, att pension knappast kunde ifrågasättas till högre belopp än $\frac{2}{3}$ av 676 kronor eller 450 kronor. Efter avrundning till ett med 12 jämnt delbart belopp borde pensionen enligt styrelsens mening uppgå till 456 kronor, å vilket belopp dyrtidstillägg borde utgå enligt gällande grunder.

Domänstyrelsen har alltså hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande åt Rosa Nordsvan av en årlig pension av 456 kronor, att utgå till henne från statens domäners fond från och med den 1 juli 1930.

I utlåtande den 23 mars 1931 har *statskontoret* anfört, att, då Rosa Nordsvan i november 1916 började arbeta såsom biträde å revirexpedition, hon uppnått en ålder av över 44 år, och då hon med utgången av juni 1930 efter några månaders sjukledighet nödgades lämna sin anställning, hennes tjänstetid måste anses ganska kort. Med hänsyn till att sjukdom föranlett avgång från tjänsten, som hon eljest kunde hava innehaft ännu flera år, och då hon för sin utkomst vore helt beroende av sin arbetsförtjänst och nu efter avgången från anställningen stode alldeles utan medel till sin försörjning, ville det emellertid synas statskontoret, som om pension billigtvis borde beredas. Mot vad domänstyrelsen i sådant avseende föreslagit har statskontoret icke haft annat att erinra än att det föreslagna beloppet syntes väl lågt. Styrelsen hade kommit till detta belopp genom reducering med $\frac{1}{3}$ till följd av att avgifter för pension icke erlagts av sökanden. Numera plägade reduktionen av sådan anledning inskränkas till 10 à 15 procent och med tillämpning av denna gynnsammare reduktionsregel komme man till ett pensionsbelopp av 600 kronor, vilket statskontoret för sin del ansåge skäligt.

Statskontoret har slutligen framhållit, att Kungl. Maj:t vore oförhindrad att i avvaktan på ärendets framläggande för riksdagen av domänfondens medel lämna änkan någon hjälp i form av gratifikation med skyldighet för henne att vidkännas motsvarande avdrag å den pension, som kunde varda henne tillerkänd.

Genom beslut den 21 maj 1931 har Kungl. Maj:t funnit gott tilldela Rosa Nordsvan en gratifikation av 500 kronor, att utgå av de till driftkostnader för statens domäner anvisade medel; skolande Rosa Nordsvan, därest pension må bliva henne tillerkänd, därå vidkännas avdrag, motsvarande sålunda tilldelad gratifikation.

Vid övervägande av frågan, huruvida pension av statsmedel bör utverkas för Rosa Nordsvan, har jag särskilt på grund av hennes korta tjänstetid icke kunnat undgå att hysa viss tvekan. Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som i detta fall föreligga, vill jag dock tillstyrka, att förslag i sådant syfte förelägges riksdagen. Det av statskontoret ifrågasatta pensionsbeloppet, 600 kronor, anser jag vara skäligt, och jag förordar således, att pensionen bestämmes till detta belopp. Pensionen torde, på sätt ifrågasatts, bära utgå från statens domäners fond från och med den 1 juli 1930.⁴

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra biträdet å Västra Jörns revirexpedition Rosa Edvardina Nordsvan må, räknat från och med den 1 juli 1930, under sin återstående livstid från statens domäners fond uppbära en årlig pension å 600 kronor, varvid skall iakttagas den henne jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 maj 1931 ålagda skyldigheten att å pensionen vidkännas avdrag för uppburen gratifikation å 500 kronor.

5:o.

Med skrivelse den 2 februari 1931 har *domänstyrelsen* överlämnat en av förre byggmästaren i Gästriklands revir Carl Oskar Johansson gjord, av jägmästaren i reviret och överjägmästaren i Stockholm—Gävle distrikt tillstyrkt framställning om beredande av pension åt Johansson.

Ang.
pension åt
förre bygg-
mästaren C. O.
Johansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson, som är född den 9 juni 1863, antagits till byggmästare i Garpenbergs revir från och med den 1 juni 1916; att han tjänstgjort å såväl Garpenbergs som Gästriklands revir från och med år 1922 till och med den 30 april 1923; att han från och med den 1 maj 1923 överflyttat helt till Gästriklands revir, varefter han haft sin verksamhet förlagd; att Johanssons avlöningsförmåner, som växlat under årens lopp, sedan år 1924 utgått med, för år räknat, 1,944 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg, resepenningar, 220 kronor, och traktementsersättning, 500 kronor, vartill komme fri bostad med vedbrand, samtliga förmåner uppskattade till 3,000 kronor om året; att, enligt jägmästarens uppgift, alla större byggnadsarbeten inom reviret slutförts under år 1930, varför Johansson måst lämna sin anställning i domänverkets tjänst med utgången av januari månad 1931; samt att Johansson sålunda vid sitt frånträdan av byggmästartjänsten vid sistnämnda tidpunkt räknade något mer än 67 levnads- och 14 tjänstår.

Domänstyrelsen har i sin skrivelse anført, bland annat, att Johanssons huvudsakliga sysselsättning varit att leda skogsstatens byggnadsarbeten

inom de revir, till vilka hans verksamhet varit förlagd. Under Johanssons ledning hade sålunda uppförts ett stort antal byggnader, såväl tjänstemannabostäder som arrendegårdar. Enligt vad vederbörande jägmästare intygat, hade arbetet icke inskränkt sig till allenast ledning, utan Johansson hade även uppgjort ritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar. Hans stora erfarenhet icke blott i rena byggnadsfrågor utan jämväl i andra med skogs- och jordbruk samhörande arbeten hade gjort, att han jämsides med byggnadsverksamheten även tagits i anspråk för dylika göromål. Han hade dessutom tjänstgjort såsom arbetsledare för en del av de å Mackmyra kronopark förlagda samvetsömma värnpliktiga och därvid bibringat dessa utbildning i ett flertal yrken.

Johanssons närmaste förmän under den tid, han varit anställd i statens tjänst, hade enstämmt givit honom de allra bästa vitsord beträffande skicklighet, nit och intresse. Det framginge, bland annat, av intygen, att Johansson besuttit stor förmåga att klokt lämpa sig efter varierande förhållanden, stor fyndighet att praktiskt och effektivt utnyttja till buds stående möjligheter med äldre tillgänglig material av olika slag, samt att de utgifter, som genom Johanssons sätt att fullgöra de honom lämnade uppdragen besparats statsverket, varit betydande.

Johansson ägde visserligen icke någon författningsenlig rätt till pension, men det syntes domänstyrelsen vara överensstämmande med billighet, att åt honom, som under en följd av år — visserligen endast 14 1/2 år — helt ägnat sitt arbete åt statens tjänst, bereddes en årlig pension av statsmedel, när hans tjänster icke längre behövdes för domänverket. Det hade under hand meddelats, att Johansson, trots sin ålder, fortfarande vore arbetsför, men det syntes knappast kunna beredas honom, som överskridit 67 års ålder, något mer stadigvarande arbete efter avgången från domänverkets tjänst.

Med hänsyn till arten av Johanssons verksamhet syntes det styrelsen, som om pensionsbeloppet lämpligen borde kunna beräknas i enlighet med de i kungörelsen den 8 november 1918 (nr 859) angivna grunderna för pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning. I ett liknande fall (Kungl. Maj:ts prop. nr 200:1929, punkt 2) hade Kungl. Maj:t föreslagit en sådan beräkningsgrund i fråga om pension åt byggnadsförmannen J. Abrahamsson och riksdagen hade bifallit Kungl. Maj:ts förslag (R. skr. nr 216, punkt 6).

Jämlikt dessa grunder ägde arbetare, som innehade minst 60 levnads- och 25 tjänstår, rätt till pension av 450 kronor för år, vilket belopp genom kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 360) och den 18 juni 1925 (nr 280) reglerats till 852 kronor. Som Johansson emellertid vid sin avgång icke kunde räkna mer än 14 tjänstår, syntes pensionen böra utgå med ett i förhållande till det mindre antalet tjänstår avkortat belopp. Enligt denna beräkningsgrund och med iakttagande av att pensionen avjämnades till ett med tolv jämnt delbart belopp komme pensionsbeloppet att uppgå till 480

kronor. Styrelsen förutsatte dock, att dyrtidstillägg komme att utgå å pensionsbeloppet.

På grund av vad sålunda anförts har domänstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Johansson finge från och med den 1 februari 1931 under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension av 480 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg, att utgå av statens domäners fond.

Statskontoret, som den 17 mars 1931 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har därvid yttrat, att, då sökanden syntes hava varit fast anställd i domänverkets tjänst alltsedan ingången av juni 1916 och därefter ägnat hela sin verksamhet åt byggnadsarbeten för verkets räkning, någon liten pension av verkets medel skäligen borde beredas honom, när han vid framskriden ålder nödgades lämna sin anställning. Med hänsyn härtill och då statskontoret icke hade någon erinran mot det av domänstyrelsen förordade beloppet eller vad styrelsen i övrigt föreslagit, har statskontoret tillstyrkt vidtagande av åtgärd i enlighet med styrelsens förslag.

Oaktat den jämförelsevis korta tid, Johansson arbetat för statens räkning, anser jag i likhet med myndigheterna med hänsyn till vad i ärendet upplysts angående Johanssons verksamhet goda skäl tala för att någon mindre pension utverkas åt honom. Mot det av domänstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 480 kronor, har jag icke något att erinra. Pensionen torde böra utgå från och med månaden näst efter den, varunder Johansson entledigats från sin anställning, och bestridas från statens domäners fond.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre byggmästaren i Gästriklands revir Carl Oskar Johansson må, räknat från och med den 1 februari 1931, under sin återstående livstid från statens domäners fond uppbära en årlig pension av 480 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o)—5:o) hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollat:

R. Borgström.